Poštnina plačana v gotovini. Cena 20.— lir Spediz. in abb. post. I. gr.

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ulica Machiavelli 22-II. - tel. 62-75 Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 30-39 — Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzutta 18 — CENA: posamezna številka L 20. — Naročnina: mesečno L 85, letno L 1.020. — Za inozemstvo: mesečno L 150, letno L 1.800. — Poštni čekovni računi: Trst štev. 11-7223, Gorica štev. 9-18127

Leto V. - Štev. 9 Trst - Gorica 2. marca 1951 Izhaja vsak petek

Več samozavesti!

Dne 8. februarja je »Messaggero Veneto«, prizadet v svojem iredentizmu, napadel dopisnika »Neue Zürcher Zeitung«, ki je napisal znane nepristranske članke o Trstu, zaradi katerih je bil potem, kakor smo že pisali, celo povabljen nekam na obisk, ker so bili tudi na našem najvišjem mestu z njegovo objektivnostjo nekako neadovoljni. V današnjih časih je namreč težko biti pošten. Pravici so zavezali oči, kajti vsakdo hoče, da bi zanjo gledal skozi svoja očala!

Tako tudi »Messaggero Veneto«. Švicarskemu časnikarju je vrgel očitek, da se je podal kakor Krištof Kolumb na odkritje Trsta. Posebno pa mu ne more odpustiti, da je napisal, da obstoja poleg italijanske večine v Trstu tudi »močna slovenska manjšina«, ki nikakor ne soglaša z italijanskimi iredentističnimi zahtevami.

Videmska kričala ni toliko zabolela omemba slovenske manjšine, pač pa ga je zabolelo, da jo je švicarski časnikar v svoji poštenosti in nezaslepljenosti označil z besedo »močna«. Tržaški Slovenci naj bodo močni? Ste že slišali kaj takega? Enajst stoletij (tu je postal uvodničar kar širokogruden!) so že na tem prostoru pa niso nikdar uspeli odvzeti pokrajini njenega italijanskega značaja! In končno, če hočete še več, poglejte n e o v r g l j i v e v o l i v n e r e z u l t a t e občinskih volitev leta 1949, ko je za slovenske liste (Babičevo in Narodno) glasovalo samo 6988 ali 4,15 odstotkov volivcev! Naša naziranja o moči so nekoliko drugačna, zanjo ni dovolj 4,15 odstotkov!

Taki so matematični dokazi, s katerimi so zagovorniki italijanske večine in njenih teženj odgovorili dopisniku švicarskega lista.

Mnogi Slovenci se bodo pri tem seveda nasmehnili. Vprašali bodo, kje pa so glasovi, ki so jih Slovenci dali za komuniste, za razne indipendentistične skupine in celo za vodilno italijansko stranko, ki je šla tako daleč, da je lovila lahkoverneže na svoj krščanski program! Za pravilen rezultat bi bilo treba upoštevati vse te podatke. Trditve »Messaggera Veneta« so torej iz trte izvite in ne veljajo počenega groša!

Res je prijatelji. Ne veljajo počenega groša. Toda ne pozabite, da so naše posebne tržaške razmere nepoznane že nekaj kilometrov izven Trsta. In na žalost so v glavnem prav taki oddaljeni krogi v precejšnji meri poklicani, da s svojim naziranjem odločajo ali vsaj soodločajo o naši usodi. Tem krogom je namenjeno pisanje »Messaggera Veneta«, ki premeteno računa, da si tujec pač nikdar ne bo mislil, da je možno, da bi Slovenec glasoval za listo, ki ne nosi njegovega imena! Kako naj zahtevamo svoje pravice, ako celo v tajni volivni celici nimamo poguma ali pa ne čutimo potrebe povedati, kdo smo in kaj hočemo? Tujina ne bo razumela takega obnašanja.

Pisanje »Messaggera Veneta«, in podobno so razlagali že mnogi drugi listi, jasno potrjuje pravilnost opozoril, ki smo jih izrekli volivcem pred zadnjimi volitvami. Mnogi tedaj niso marali verjeti, kako se bodo šteli slovenski glasovi pri presojanju zahtev in odločitev, ki zadevajo bodočnost našega koščka zemlje. Kdor se sramuje svojega imena, ta ne bo imel nobenih pravic, s figo v žepu in sklanjanjem glave ne bomo dosegli ničesar! Tako smo govorili in nismo se motili.

Danes imamo pred seboj dokaze. Kot slovenske štejejo samo one liste, ki so res slovenske. Kadar koli se je doslej razpravljalo o številu slovenskih glasov, še nismo brali, da bi katera koli skupina, ki je lovila slovenske volivce, odkrito protestirala proti krivemu tolmačenju volivnih rezultatov. Vedno je ostalo za tržaško občino samo skromnih 4,15 odstotkov!

Tak rezultat pa nikakor ni primeren, da bi z njim podpirali slovenske zahteve.

Ali je sedaj vidna veličina usodnega greha vsem onim, ki so se dali pri zadnjih volitvah preslepiti, da so glasovali za razne italijanske ali mešane liste? Pošteno naj jih bo sram zaradi njihove strahopetnosti, nezavednosti in naravnost neizmerne politične naivnosti!

Letošnje volitve bodo dale takim priliko, da popravijo svojo napako. Upajmo, da ne bo prepozno. Zavedajo naj se torej, da bodo Slovenci nekaj šteli samo, ako bodo na tehtnici polagali svojo težo v svojo skledico, ako bodo pri volitvah dajali svoje glasove svojim, slovenskim listam. Še vedno namreč velja resnica: pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!

Dolžnost vsakega Slovenca je, da omahljivce o tem prepriča. * * *

KRIZA V ČSR

Sovpadanje gospodarskih in političnih nevšečnosti za Gottwaldov režim

Slovenci smo vselej gojili najprisrčnejše stike z bratskim češkim in slovaškim narodom. Z obema narodoma nas je vezalo prijateljsko politično razpoloženje in občutena prosvetna sorodnost.

Praga je bila za nas Slovence simbol slovanske vzajemnosti v najtežjih trenutkih habsburškega suženjstva. Zlata Praga je bila za nas jamstvo skorajšnjega narodnega vstajenja. Učena Praga nam je bila plemenita šola političnega življenja.

Praga nam je nadomestila Dunaj zlasti odkar so bili hrvaški, srbski in slovenski visokošolci izključeni z vseh nemških in madžarskih univerz, ker so si drznili l. 1895 po Zagrebu sežigati madžarske zastave ob priliki obiska cesarja in kralja Franca Jožefa svojemu zvestemu hrvaškemu banu Madžaru Kunu Hedervaryju.

Tudi nam Tržačanom je bila Češkoslovaška varen vodnik in pomočnik pri izgrajevanju lastnega bančnega in trgovskega gospodarstva.

To je bila Češkoslovaška Masaryka in Beneša.

Zato zasledujemo dogodke, ki danes tako usodno prizadevajo Cehe in Slovake, kot bi šlo za našo lastno usodo. Češkoslovaški notranji boj je izraz našega lastnega utripanja, češkoslovaški zunanji boj je odraz komunističnih spon, iz katerih se tudi naš narod silovito zaganja v svet svobode in demokracije.

Češkoslovaška kriza je zato za nas kriza ponosnega češkega in prosvetljenega slovaškega naroda, ki hrepenita po svobodi in demokraciji v neugodnem skladju z vesoljnim dogajanjem, ki mu je današnja komunistična Gottwaldova država nadvse važno srednje evropsko osišče.

Demokratična Češkoslovaška je pogoj za osvoboditev Srednje Evrope, je nujnost za svobodno in zedinjeno Evropo!

Demokratično prekaljenemu češkemu narodu je zagospodovala peščica komunističnih vsiljencev, ki je v svoji doktrinarni omejenosti zanemarila ureditev političnega sožitja s slovaškim narodom. Gottwaldovi vsiljenci so poleg tega politično neugodje stopnjevali do

skrajnosti z gospodarskim zasužnjenjem bogate države Molotovljevemu evrazijskemu načrtu, kar je dovedlo do neuravnovešenega odnosa med industrijsko Češko in kmetijsko Slovaško.

Vodilni slovaški komunistični politiki so se zavedli nevarnosti položaja in začeli razmišljati. V njihovo miselno in duhovno krizo je poseglo tudi svojstveno narodno čustvovanje in veliko hrepenenje po svobodi, ki ga komunistična krinka ni mogla nikoli zabrisati, kaj šele uničiti.

Kriza je dalj časa plula po češkoslovaškem ožilju. Slutili smo bolezen, ki je glodala bratsko republiko kot žrtev komunističnega vdora v osrčje naše celine. Zaskrbljeno smo čakali na zunanji pojav slutene dolgoletne bolestne krize.

Vesti, da je Sovjetska zveza začasno ukinila dobave hrane Češkoslovaški, ker ni ta izpolnila vseh pogojenih industrijskih dobav, je sledil mučen molk, ki ga je čez noč razbila še silnejša vest o tajinstvenem izginotju bivšega zunanjega ministra in vodilnega slovaškega komunističnega intelektualca Clementisa.

Ugibali smo ves februar o Clementisovi usodi in iskali odgovora na najrazličnejša vprašanja, ki smo si jih zastavljali.

Sedaj je pa mučna zagonetka pojasnjena. Resnica je prišla na dan zapeljena z neprijetno vestjo za gospodarsko bodočnost vsega češkoslovaškega ljudstva.

Gottwald je najavil zopetno uvedbo živilskih nakaznic za kruh in moko istočasno s sporočilom o aretaciji »francoskega vohuna in saboterja« Clementisa, ki je ob podpori vodilnih slovaških komunistov stregel po življenju državnemu predsedniku Gottwaldu, sabotiral češkoslovaško gospodarstvo v korist slovaškim kulakom, sledil titoistični repatici v iskanju ERP blagra na reakcionarnem Zahodu in hotel razen tega razdvojeno češkoslovaško državo iztrgati iz sovjetskega objema in jo nebogljeno izročiti ameriškim kapitalistom.

Izgleda, da se je Gottwald marsikaj naučil od procesov proti vodilnim bolgarskim in madžarskim politikom, vendar pa je pri tem pozabil na nesmrtni nauk Lidic: žrtve samo večajo odpor!

Komunizem v Franciji

Partija izgublja članstvo - Demonstracije so doživele popolen polom

Ko je bil francoski ministrski predsednik René Pléven v Washingtonu, je povedal mnogo vzpodbudnih stvari o nazadovanju komunizma v Franciji. Njegove izjave so dobile dvojno veljavo, ko so to potrdili še nekateri ameriški funkcionarji, ki sodelujejo pri različnih ameriških poslanstvih v tujini in so bili tudi takrat v Washingtonu.

Po vseh teh poročilih je komunizem v Franciji odločno v zatonu. Francija pa je srce evropskega obrambnega sistema, ki se sedaj razvija v Zahodni Evropi.

Naj navedemo nekaj primerov. Komunistične demonstracije v Parizu proti generalu Eisenhowerju, ki se je na potovanju po Evropi ustavil tudi v Franciji, so doživele popoln polom. Naklada komunističnega dnevnika »Humanité« je v treh letih padla od 600.000 izvodov na nekaj čez 200.000.

Članstvo komunistične partije, ki je pred tremi leti štelo dobršen milijon, se je znižalo za eno tretjino. Glavna zveza dela, ki so jo imeli in jo imajo še v rokah komunisti, in katera je štela okrog 6 milijonov članov, ima sedaj manj kot dva milijona vpisanih delavcev. Komunisti so kričali, da francoski delavci ne bodo hoteli razkladati ameriške vojaške opreme, ki jo bodo pripeljali v francoska pristanišča. A tudi to se je izkazalo le kot prazno besedičenje.

Vse to pa še ne pomeni, da komunizem nima več moči v Franciji. V francoski poslanski zbornici imajo komunisti od skupnih 621 sedežev 187 zasedenih mest. Francoski delavci so še vedno v glavnem včlanjeni v sindikatih, nad katerimi prevladujejo komunisti. Komunistična propaganda še vedno preplavlja državo s protiameriško gonjo.

Toda nobenega dvoma ni, da Francija zmaguje v borbi proti tej sili, ki je poslušna tujemu vodstvu. Francoska vlada udarja po komunistih, če poskušajo netiti nemire na način, kakor prav gotovo ne bi mogla postopati pred enim ali dvema letoma. Francoska poslanska zbornica je odobrila Plévenov pro račun za oborožitev, čeprav so komunistični poslanci opozarjali, da to pomeni vojno in uničenje. Francoska vlada vedno odločneje in trše odgovarja Sovjetski zvezi.

Letos morajo biti v Franciji volitve, ki bi morale znižati komunistično predstavništvo v francoski poslanski zbornici. Zadnje volitve v drugih evropskih državah so povsod znižale, če že niso popolnoma odstranile to peto kolono v ustavodajnih telesih. Če bo Francija pri bodočih volitvah spremenila sorazmerje predstavnikov, tedaj bo komunistična moč še nadalje ponehala.

Obisk italijanskih ministrov

Velika zakrbljenost iredentističnih krogov

V Londonu poudarjajo, da bo tridnevni obisk italijanskega ministrskega predsednika De Gasperija in zunanjega ministra grofa Sforze predvsem vljudnostnega značaja in izraz dobre volje. Obisk naj bi potrdil prisrčnejše odnošaje, ki obstojajo med Veliko Britanijo in Italijo. Ministra bosta obiskala London 15. marca kot gosta britanske vlade.

Po poročilu ministrskega predsednika bodo italijanski in britanski ministri razpravljali predvsem o tekočih zadevah, ki jih medsebojno zanimajo. Pripominjajo, da ni med obema državama posebnih vprašanj, ki bi jih bilo treba urediti, zaradi česar niso pripravili običajnega dnevnega reda.

Ker se bo v tem mesecu podal v London tudi Moša Pijade, viden član Titove skupine, skupno z delegacijo jugoslovanskih parlamentarcev, so nekateri tukajšnji italijanski listi skušali izkoristiti to dejstvo v svoje iredentistične namene. Vendar se potrjuje, da je ta istočasnost zgolj slučajnega značaja. Moša Pijade je namreč bolj ideolog kot pa praktičen politik in gre na obisk kot »socialist« (novopečen!) k laburistom. Poleg tega pa moramo vedeti, da leži zahodnim zaveznikom na srcu kvečjemu odstranitev nekaterih težkih omejitev italijanskega oboroževanja in so kvečjemu te omejitve, ne pa določila o Svobodnem tržaškem ozemlju tisto, kar bodo poizkušali omiliti v italijanski mirovni pogodbi. Tako tolmačenje je potrjeno posebno z izjavami, ki jih je dal časnikarjem dne 24. februarja angleški obrambni minister Shinwell.

Tržaško italijansko časopisje se je torej zopet v preveliki vnemi pošteno zaletelo. Posebno njegovo pisanje zadnjih dni daje slutiti, da se bo o tržaškem vprašanju razpravljalo kvečjemu v smislu, ki nekajšnjim italijanskim iredentistom ni po godu!

Trgovske mornarice leta 1950

Po poročilu Lloydovega registra je znašala tonaža trgovske mornarice vsega sveta sredi junija lanskega leta 84,6 milijona ton (30.852 ladij) proti 82,6 milijona ton (30.248 ladij) v lanskem letu in 68,5 milijona ton (30.000 ladij) v letu 1939.

Kljub večji povprečni tonaži ladij in večji cenenosti vožnje, so se izvršile največje spremembe glede na porazdelitev ladij. Nemška, italijanska in japonska trgovska mornarica so v primeri s predvojno samo neznaten del tedanje mornarice. Velika Britanija ima še vedno največjo trgovsko mornarico sveta (21,54 odst.).

Trgovska mornarica Združenih držav, vštevši ladje velikih jezer, znaša 32,53 odst. celotne svetovne trgovinske mornarice proti 16,77 odst. v letu 1939. Če pa ne upoštevamo ameriških rezervnih ladij, znaša aktivna ameriška trgovinska mornarica samo 19,1 odst. celotne svetovne mornarice.

Nemčija ima danes le še 0,54 odst. svetovne mornarice proti 6,54 odst. v letu 1939, Japonska 2,21 odst. proti 8,22 odst. in Italija 3,05 odst. proti 5 odst.

Gradnja petrolejskih ladij še vedno ne zadošča za vse potrebe, kljub temu, da so leta 1950 zgradili 81 petrolejskih ladij (800.000 ton). Danes je v trgovski mornarici 506 petrolejskih ladij s skupno tonažo 2 milijona ton.

Moralne in duhovne vrednote

ne pa šovinizem naj bodo temelj šole

Skupina vodilnih ameriških vzgojiteljev je izdala poziv za stalno moralno obnovo, ki naj zagotovi obstoj svobodnega sveta. V tej skupini sta tudi predsednik kolumbijanske univerze general Dwight D. Eisenhower in predsednik harvardske univerze dr. James B. Conant. V poročilu, s katerim dajejo svoje gledišče glede moralnih in duhovnih vrednot v javnih šolah, pravijo med drugim:

»Zaradi političnih in socialnih prevratov, do katerih je prišlo v zadnjih letih po vsem svetu, je danes bolj kot kdaj koli potrebno, da ponovno poudarimo razumno in vneto predanost moralnim in duhovnim vrednotam.

Mladini, ki sedaj obiskuje šole, nudi vzgoja lahko vodstvo, vendar pa morata tudi dom in cerkev pomagati mladim ljudem, da izoblikujejo svojo osebnost, da se naučijo obvladati same sebe in da postanejo pristaši moralnega reda. Razdvojenost v svetu je v nekem smislu tudi razdvojenost posameznikov. Če v ljudeh ni razvita neka notranja moralna sila, ki bo dovolj močna, da obvlada njihov nagon po oblasti in krutosti, pride do nadvlade močnega nad šibkejšim, manjšine nad večino, despota nad podaniki.«

Zlati nauki, katere bi bilo treba uveljaviti tudi pri nas na Tržaškem in sploh posebno po vseh krajih, kjer se stikajo razne narodnosti. Saj imamo toliko šolnikov, ki smatrajo, da vrše sveto delo, ako vcepljajo v mlade duše nacionalni šovinizem, nestrpnost in zaničevanje vsega, kar ni v zvezi s tritisočletno kulturo! Ali jim bodo tehtne besede z druge strani oceana uspele pokazati, kam vodi njihova zgrešena pot?

Smrt generala Moora

Na korejskem bojišču se je smrtno ponesrečil ameriški general Bryant E. Moore, poveljnik IX. armadnega zbora.

Gen. Moore je načeloval ameriškim četam, ki so ob koncu te vojne zasedle Primorsko. Sedež poveljstva njegove 88. divizije »Modrih hudičev« je bil do podpisa mirovne pogodbe z Italijo v Gorici. Po sklenitvi mirovne pogodbe je gen. B. E. Moore poveljeval ameriški posadki v Trstu do prihoda gen. Hoga.

Gen. Airey odhaja

„United Press" sporoča, da bo general Airey v kratkem zapustil Trst. Prestavljen je v glavni stan gen. Eisenhowerja, v katerem bo zavzel eno vodilnih mest. Službeno objavo tozadevnega ukaza pričakujejo v najkrajšem času.

Isti viri javljajo, da nima nobene podlage trditev, po kateri naj bi bila premestitev posledica pristranskega generalovega Italiji naklonjenega stališča.

Prijatelji svobode

Na neki tiskovni konferenci, ki je bila v ponedeljek dne 12. februarja v Parizu, so se člani odbora za svobodo kulture sporazumeli o tem, da v Franciji osnujejo »Združenje prijateljev svobode« (»Association des amis de la Liberté«). Član odbora Denis de Rougemont je izjavil, da bo združenje imelo svojo svečano manifestacijo v Novem Delhiju v Indiji. (Znano je, da je bil poslednji kongres za svobodo kulture junija 1950. leta v Berlinu. Med udeleženci kongresa se omenjajo Ignazio Silone, James Burnham, André Philip, David Rousset in Jules Romains).

Vprašanje prisilnega dela

V Santjagu v Čilu je zborovanje gospodarskega in socialnega sveta OZN, ki bo trajalo verjetno do konca marca. Na dnevnem redu bodo nove obtožbe proti prisilnemu delu in kršitvam sindikalnih pravic v Sovjetski zvezi in njenih podložniških državah. Svet bo razpravljal o sporočilih osmih organizacij, med katerimi je tudi listina o kršitvah sindikalnih pravic, ki jo je predložila Mednarodna zveza svobodnih sindikatov. Ta organizacija, ki predstavlja 51 milijonov delavcev iz 60 držav, bo poslala na zborovanje dva zastopnika, katerih naloga bo pospeševati preiskavo na podlagi njenih obtožb.

Pokojni André Gide

Dne 19. febr. je umrl v Parizu v starosti 82 let znani francoski pisatelj André Gide.

Prvi njegovi večji deli sta »Immoralist« in »Corydon«. Svetovno znan pa je postal s knjigama »Potovanje v Kongo« in »Povratek iz Čada«, ki ju je napisal po povratku s potovanja po Afriki in v katerih obsoja nečloveške kolonialne metode evropskih držav na afriški celini.

Leta 1935 je André Gide odpotoval kot vnet pristaš komunizma v SZ, vrnil se je pa razočaran nad tem, kar je videl in doživel. Te svoje vtise je zbral v knjigi »Povratek iz SZ«.

Njegova važnejša dela so prevedena tudi v slovenščino.

Pogajanja po pogodbi o najemih in posojilih

Sovjeti še vedno nadaljujejo pogajanja za ureditev sovjetskega dolga po pogodbi o najemih in posojilim. Odbili so predlog Združenih držav, da plačajo manj kot eno tretjino prvotne vrednosti.

Od vrednosti ameriške pomoči v skupnem znesku 11 milijard dolarjev zahtevajo Združene države plačilo samo za stvari, ki imajo vrednost v času miru in ki so ostale po vojni v Sovjetski zvezi. Prvotna ocena teh stvari, upoštevajoč na najbolj širokogruden način odbitek za izgube in razvrednotenje, je znašala 2600 milijonov dolarjev, toda predstavniki Združenih držav so pri teh pogajanjih znižali to vsoto na 800 milijonov dolarjev. Sovjeti so pa od svoje prvotne ponudbe v znesku 170 milijonov dolarjev prišli samo do vsote 240 milijonov dolarjev, ki jo je vodja sovjetske delegacije veleposlanik Panjuškin označil kot »končno ponudbo«.

UNESCO za šole na Koreji

Vzgojna, znanstvena in kulturna organizacija ZN (UNESCO) je ponudila 100.000 dolarjev za obnovo šol na Koreji.

Enotno poveljstvo ZN je izjavilo, da bi bilo za obnovo približno štiri tisoč šol potrebnih najmanj 4 milijone dolarjev. Te šole je obiskovalo kakih 500.000 učencev, katerih vzgoja je bila prekinjena zaradi komunističnega napada.

Vesti s Tržaškega

DEJSTVA

Ko so leta 1949 tako vestno pripravili tržaške občinske volitve s tem, da so uvoženim »Tržačanom« podeljevali volivno pravico, so razglasili krilatico, da je glasovanje za ali proti Italiji. Kdor je bil za Italijo, je moral glasovati za italijanske demokrščane, za italijanski blok, za italijansko socialno gibanje, za italijanske republikance, za italijanske socialiste, za italijansko liberalno stranko, ali skratka za eno izmed italijanskih iredentističnih strank. Kdor je pa glasoval bilo za indipendentiste ali za komuniste ali pa za našo slovensko narodno listo, je bil Proti-Italijan in proti Italiji. Potemtakem so iredentisti bili za, pristaši Svobodnega tržaškega ozemlja pa proti Italiji.

Pod Italijo je Trst preživel 25 mučnih let od novembra 1918 do septembra 1943. Kako je ta italijanska vladavina izgledala za Trst, o tem nam daje zgovorno spričevalo članek, ki ga je objavil tržaški »Il Piccolo«, torej vsekakor nedvomno izrazito italijansko nastrojen list leta 1939 ob priliki Mussolinijevega obiska v Trstu.

Mesto se je opomoglo šele odkar so po odhodu Nemcev v Trst prišli zavezniki, kar nam najzgovorneje izpričujejo številke o pojačanem tržaškem prometu. Ali je Italija od tega imela kako škodo? Nikakor ne, kajti enako kot za avstrijskih časov je dober del italijanskih industrijskih podjetij našel zaposlitve in zaslužka v tržaški industriji, trgovini in pomorstvu. Trst je bil pod Italijo pasiven in je zahteval neprestanih investicij, ki so goltale na stotine milijonov, niso pa dale italijanski zakladnici nobene protivrednosti. Pri vsem tem so se Tržačani pritoževali, da so se v Trstu zaposlevali italijanski doseljenci, ki so Tržačane izrivali iz njihove lastne hiše.

Tržaške tožbe in pritožbe se čujejo tudi danes. Sam De Gasperi ima dovolj prilike, da se do sita navžije tržaških jadikovanj. Ali pa bi stvari bile drugačne, ako bi se Trst pripojil Italiji? Po vsej priliki ne. Kajti prav ako bi Italija Trst enkrat dobila, bi ti »zvesti pristaši Italije« zahtevali plačil in nagrad, in delitve odlikovanj in sinekur bi bile na dnevnem redu. Zasluge in pričakovanja bi se tehtala na zlati tehtnici in tržaški italijanski paraziti bi imeli priliko, da na svoji koži občutijo, vso dragocenost tržaške osvoboditve.

Da ne govorimo o zunanjepolitičnih odmevih priključitve Trsta k Italiji... Vse one zemlje, ki so danes mirni sosedi Italije, bi ji postale odkrito sovražne. Avstrija bi, brez izhoda na morje, zahtevala tak izhod kot v XIII. veku pod Leopoldom V. Bahenberškim ali pa kakor za časa Ferdinanda II. in Karla VI. na severu. Kdo bi se v primeru, da pride do tretje svetovne vojne, mogel protiviti ustvaritvi velikega nemškega bloka od Baltika do Predila? In ali bo Italija v primeru, da tako ostvaritev s svojo nesmotrno politiko izzove, ali bo ona v stanu, da enako kakor danes, kakor preganjana koklja spravi svoja piščeta pod svoje krilo?

Pred 80 leti je ob priliki nemške osvojitve Alzacije in Lorene Jakob Burkhard jasno predvidel vso nevarnost, ki jo je ta osvojitev predstavljala za Nemčijo, in to je pomenilo izredno ostroumnost, ki se ni dala zasenčiti s sijajem Bismarckove tvorbe. Danes ni potrebna tolikšna ostroumnost, da bi se predvidevale usodne posledice, ki bi jih za Italijo in za Evropo lahko imela priključitev Trsta, da pustimo ob strani neposredne žrtve, s kakršnimi bi taka priključitev bila združena, t. j. z neizogibno in nepovratno izgubo področja B. Če bi namreč Italija imela pravico, da krši mirovno pogodbo, kdo naj bi preprečil, da tudi Jugoslavija brez pomislekov gre preko pogodbe? Ali bi torej — in to vprašamo — taka rešitev tržaškega vprašanja s pobliže neopisanimi zunanjepolitičnimi posledicami za Italijo pomenila pridobitev? Po naši sodbi gotovo ne.

Iz tega pa sledi le eno: Ako ima Italija res nevarnih sovražnikov, potem jih ima prvenstveno iskati med onimi ljudmi, ki se tako bučno in nesmotrno izražajo za pristaše Italije.

Seja glavnega odbora SDZ

Dne 11. marca t. l. ob 9.30 uri dopoldne bo redna seja glavnega odbora SDZ v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II.

Iz tajništva SDZ

Občni zbor SPM

Občni zbor Slovenske prosvetne matice v Trstu bo v četrtek dne 15. marca t. l. ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II. V primeru nesklepčnosti bo občni zbor eno uro kasneje ob vsaki udeležbi.

ERP gospodinjski koledar

Tržaške gospodinje nas stalno vprašujejo, zakaj ne delijo v Trstu ERP gospodinjskega koledarja v slovenskem jeziku. Poročajo, da je tudi tržaška okolica prejela premajhno število slovenskih koledarjev.

Apeliramo na g. šefa AIS-a in na tiskovni urad ERP-a, naj ugodijo prošnjam naših gospodinj. V kolikor pa je bilo koledarjev premalo tiskanih, mislimo, da ne bo nobene težave za njihov ponatis.

Razdeljevanje močnih krmil

Zainteresiranim kmetovalcem-živinorejcem dajemo na znanje naslednje:

Z namenom, da bi kmetovalci vedno bolj spoznali vrednost, ki jih imajo prikladna močna krmila pri krmljenju krav mlekaric, je kmetijsko nadzorništvo pričelo z razdeljevanjem po polovični ceni, male količine (kg 60 do 120) »*posebne mešanice za krave mlekarice*« tistim, ki jo želijo poizkusiti!

Tozadevna nakazila se lahko dvignejo pri tehničnem oddelku - Področnega kmetijskega nadzorništva - v ulici Ghega štev. 6/I. - vsak dan v dopoldanskih urah.

Ker je količina močnega krmila omejena, se predvideva, da bo kmalu pošla.

Sklad za zidanje stanovanjskih hiš

Ustanavlja se sklad za zidanje stanovanjskih hiš po vzorcu zakona Aldisio, ki ga bo upravljal posebni odbor in ki ima predvsem namen zidavo hiš za lastnike, v katerih bodo sami stanovali. Zakon določa, da sme biti posojenih iz tega sklada do 75 odst. celotnih stroškov za nakup zemljišča in za zidavo poslopja, toda posojilo ne bo izplačano prej, preden lastnik ne položi svojega deleža k skupnim stroškom za zidavo. Pri nakazovanju posojil bodo imeli prednost oni lastniki, ki so pripravljeni prispevati več kot najmanjši zahtevani prispevek 25 odst., njihov vrstni red pa bo določen po višini zneska, ki ga je lastnik pripravljen položiti.

Ta ukaz je važna novost v splošnem načrtu ZVU za gradnjo stanovanj za ljudi z nizkimi in srednjimi dohodki, o katerem je ZVU razpravljala s conskim predsednikom in županom.

General Hoge premeščen

Generalni major William M. Hoge, poveljujoči general ameriških čet v Trstu, je bil imenovan za poveljnika IX. armadnega zbora na Koreji na mesto padlega generala B. E. Moora, ki je bil njegov predhodnik tudi v Trstu.

Naslednik generala Hogea bo generalni major Edmund B. Sebrec, ki je od avgusta 1949 poveljujoči general vojaške posadke v Monakovem v Nemčiji. General E. B. Sebrec je znani junak z Guadalcanala.

Ital. odbor za politično povezavo v Trstu

Iz objavljenega protesta, ki ga je poslal italijanski vladi v Rim zaradi nameravanega obiska Saragatovih socialističnih parlamentarcev v Jugoslaviji, smo izvedeli, da deluje v Trstu poseben »Italijanski odbor za politično povezavo« — »Comitato Italiano di Coordinamento Politico«.

Zakaj se razburjajo?

Nekateri italijanski krogi se silno razburjajo, ker sta začela obratovati na progi Trst-Benetke in Trst-Videm poštna vagona z napisom FTT-BUSZ Trieste, kar so angleške začetnice za Svobodno tržaško ozemlje, angloameriško področje Trst.

Nikakor se namreč ne morejo sprijazniti z mislijo, da tudi oni živijo na Svobodnem tržaškem ozemlju, in sicer na področju angloameriške vojske, ki nas vsaj nekoliko varuje pred italijansko demokracijo in njenimi bombami.

„Made in Trieste“

Po »Trieste-Sera« in »Gospodarstvu« posnemamo, da je finančno ministrstvo ZDA s svojim odlokom št. 52.600 od 13. decembra 1950, ki je bil objavljen v »Treasary Decisions« dne 16. decembra 1950, odločilo, da mora imeti vse blago, izdelano v Trstu in uvoženo v ZDA označbo svojega izvora: »Svobodno tržaško ozemlje« ali pa samo »Trst«. Odlok začne veljati 90 dni po njegovi razglasitvi, to je 16. februarja.

Avstrijski les in Trst

Avstrijska vlada ne bo več izvažala les skozi tržaško luko na podlagi blagovne kompenzacije. Zadnje kompenzacije bodo izvedene do 31. marca t. l. Odslej bodo torej morali tržaški lesni trgovci za tranzitne posle plačevati avstrijski les v devizah.

„Tržaški gospodarski center“

Pred kratkim smo obvestili naše čitatelje, da je bil z ERP-ECA sredstvi ustanovljen v Trstu center za pospeševanje in dvig tržaškega gospodarstva, ki ga bodo vodili najboljši ameriški gospodarski strokovnjaki.

Prav te dni pa se je ta center s svojimi italijanskimi »strokovnjaki« postavil v odkrito službo italijanske iredentistične propagande.

Verjetno se je to zgodilo mimo in brez vednosti odločilnih krogov ERP-ECA organizacije.

Italijanske ovire tržaški trgovini

Tržaški trgovci s povrtninami se pritožujejo, da ne morejo izvažati svojih pridelkov n. pr. na Češkoslovaško, ker se italijanska vlada protivi sklepanju kupčij za izvoz povrtnin v ČSR na podlagi neposrednih zasebnih kompenzacij izven italijanskega kliringa.

Italija je prav tako preprečila ustanovitev tržaško - češkoslovaške trgovinske zbornice. Iz istih razlogov v Trstu še ni prišlo do dodelitve prostih luških področij državam iz tržaškega zaledja.

Mezdni spor v Javnih skladiščih

Že dalj časa traja mezdni spor v tržaških Javnih skladiščih. Vodstvo podjetja je sestavilo načrt za ureditev spora, delavstvo pa je na svojem zadnjem strokovnem sestanku predlagani sporazum odklonilo.

Ladja „Avstralija“

13.000 tonska motorna ladja »Avstralija«, ki so jo splovili lani v tržaških ladjedelnicah Sv. Marka, bo dograjena v teku prihodnjega mesca. Prva vožnja nove ladje je določena za 19. april, in sicer na progi Genova-Avstralija. Ladja je last tržaškega Lloyda.

Oblastva naj nadzirajo cene!

Splošna pritožba je, da trgovci brezvestno navijajo cene, v kolikor blaga naravnost ne skrivajo. Prepričani smo, da bodo pristojna oblastva ukrenila vse potrebno.

Obletnica

19. t. m. je poteklo eno leto, odkar sta stopila v zakonski stan člana Slovenske demokratske zveze Stanislav Batič in Stefi rojena Dodič.

Zavednemu paru želimo obilo zadovoljstva in srečnega življenja še dolgo let.

Popravek

»Podpisana ZALASCEK Alma, bivajoča v Trstu, via della Guardia 31, Vas v zvezi s spodaj navedenim člankom »Novosti iz komunističnih vrst«, priobčenem v Vašem tedniku štev. 49 z dne 8. dec. 1950, v smislu obstoječih predpisov o tisku pozivam, da priobčite na istem mestu z istimi črkami sledeči popravek:

Imenovani odstavek se glasi:

»Zalašček Alma (Janka) je pred kratkim izjavljala, da se majajo tla podtajnika KP STO-ja Sorte Giordana, ker baje ni izpolnil vseh nalog, ki mu jih je partija zastavila. Bajé tega še niso naredili iz taktičnih razlogov, ker je Sorta Italijan, in ima v partiji preveč ljudi za seboj.«

Gornja trditev je povsem izmišljena, ker podpisana nisem nikoli nikomur dejala niti te niti podobne izjave o Sorti Giordanu, niti o kakršnem koli drugem. Vaš informator v tem pogledu je zavestno govoril neresnico.

S spoštovanjem

Zalašček Alma.«

Trst, 23. 2. 1951.

Prošnja naročnikom

Naše cenjene naročnike naprošamo, naj nemudoma poravnajo naročnino po v listu priloženih poštnih položnicah, na katerih so navedeni dolžni zneski in doba. Posebno priporočamo našim čitalcem v inozemstvu, naj poravnajo svoje obveznosti pri naših zastopnikih, katerih imena in naslovi so objavljeni na 4. strani v izdajah za inozemstvo ali pa na našo upravo na način, ki je podan v izterjalnih listkih.

Uprava lista.

Gospodu dr. Jožetu Deklevi v premislek!

Ko slišim toliko napadov, blatenja, psovanja na naše demokratične narodne delavce in našo »Demokracijo« od komunistične strani in njihovih časopisov, se pogosto vprašam, kako more biti dr. Dekleva med tako družbo. Se posebno sem se zgražal, ko sem prečital članek v št. 2 »Demokracije«: »Polemika in morala«. Tovariš Dekleva ali moreš prenesti, da Tvoji tovariši tako blatijo naše narodne mučenike, naše narodne zvezde vodnice!? Na Ponzi pa nisi bil tak! Svojega kolego, ki je le malo dišal po komunizmu, a sicer bil zaveden narodnjak, si ga zaradi tega bridko žalil in mu prizadel krivico ob posebni priliki, da se je meni čez Te večkrat potožil. Sedaj pa boš obsodil prav tistega, da je premalo komunističen. Da, čudno, kako more človek menjati svoje prepričanje! Je li to značajno? Ali se takega ne imenuje slabiča? Kako smo se morali držati na Ponzi naših načel: nič laškega pisati... Sedaj pa »fratelanca« vam je potrebna, da se laže spravite na naše najboljše in čiste narodne voditelje!! Koliko koristnega bi storili, če bi vsi ostali zvesti in značajni in ne bi presedlali v »fratelanco«! Ali bi Tebi »tovariš« Dekleva, kdaj padlo v glavo, ko si bil še na Ponzi, da bodo naše najboljše in velike narodne delavce tako psovali, sramotili njihovi rodni bratje? In da so ugrabili, mučili in pobili našega nepozabnega Uršiča!! Kdo gre s takimi tovarišil? Ko si bil še na Ponzi, bi se Ti taka »tovarišija« studila. Pokojni dr. Tuma se je izrazil ob neki priliki, ko se je odcepil od narodne stranke, v Gorici: »Raje sem prvi med slabimi, kot zadnji med dobrimi«. Ali Ti prija tako pravilo?

Tvoj bivši kolega, konfiniranec na Ponzi.

Qui si parla italiano!

Ne gre za zgodbo iz Mussolinijevih časov, ko so se prenapeti črnosrajčniki s tem geslom borili za »italijanstvo« Trsta, pač pa za dogodek, ki se je zgodil pred nekaj dnevi v javnem uradu — v sredini »svobodnega« Trsta!

V ulici Torrebianca ima svoj sedež urad za radijske naročnike. Tržačani in okoličani plačujejo tu naročnino za radijske prenose združenih radijskih postaj Trst I. in Trst II. Popolnoma razumljivo je, da bi v takem uradu, ki služi za naročnike obeh narodnosti, morali nameščenci, ali vsaj nekateri, poznati oba jezika. Pričakovali bi tudi od radijske uprave, da bi na taka — javnosti izpostavljena mesta — ne nameščala šovinističnih nestrpnežev, kakor ga kaže primer, o katerem bom zdaj poročal.

Šel sem plačati radijsko naročnino in sem bil priča tega dogodka. Neki gospod — verjetno je bil jugoslovanski begunec, ki ni poznal italijanščine — je vljudno vprašal nameščenko, če zna kdo v uradu francoski. Ko je prejel negativni odgovor, je gospod spet vljudno vprašal, ali morda zna kdo srbohrvatski ali slovenski? Še preden je gospodična pri blagajni odgovorila na novo vprašanje, se je že od neke oddaljene mize v uradu oglasil ošabno in jezno mladi uradnik ter siknil: »*Qui si parla italiano!*« Gospodu se je zdelo kar čudno to robato vedenje mladega gospodiča, posebno ker ga sploh ni nagovoril. Bilo mu je neprijetno, ker ni razumel pomena teh besed, medtem ko je predrznost mladega uradnika presenetila vse ostale prisotne.

Vprašamo zavezniško radijsko upravo, ali bo kaj ukrenila, da se iz uradov, ki so pod njenim neposrednim nadzorstvom, odstranijo taki šovinistični nestrpneži, oziroma, da jih pokliče na odgovor? Taki uradniki prav gotovo ne služijo vnašanju narodne strpnosti in demokratičnih odnosov med tu živečima narodnostima, kakor je nedavna želja vrhovnega poveljnika angloameriškega področja, generala Airey-a. Treba je začeti z dejanji in najprej tam, kjer je ugled Zavezniške vojaške uprave neposredno v igri, to je pri javnih oblastvih in ustanovah, ki uživajo njeno podporo! Pri zasebnikih bo to sledilo samo od sebe.

Seja občinskega sveta v Nabrežini

Pretekli četrtek dne 22. p. m. je bila tretja seja letošnjega zasedanja občinskega sveta v Nabrežini. Župan se zaradi obolelosti seje ni udeležil, zato je predsedoval njegov namestnik odbornik Terčon.

Po prečitanju zapisnika se je prešlo na zadnjo prošnjo za odstop občinskih zemljišč. Prodalo se je Atiliju Tramontiniju iz Nabrežine - kamnolomi 624 kv. m zemljišča pred občinsko hišo v Nabrežini po ceni L 100 za kv. m.

O tretji in četrti točki dnevnega reda, t. j. gospodarskem načrtu št. 7 in javnih delih na splošno je podal še precej dolgo in izčrpno poročilo odbornik za javna dela Vižintin. Ker je bilo bolj nujno, da se na tej seji reši točko o gospodarskem načrtu št. 7, se je razpravo o javnih delih preneslo na prihodnjo sejo. Iz poročila posnamemo, da je občinska uprava prejela na račun tega gospodarskega načrta vsoto 25 milijonov lir, katero je ožji odbor razdelil na sledeča javna dela nujnega značaja:

1) Novo šolsko poslopje v Nabrežini L 15.000.000
2) Zgraditev zdravniškega ambulatorija v Devinu » 4.000.000
3) Prispevek k zgraditvi nove stanovanjske hiše v Nabrežini-kamnolomi » 3.000.000
4) Prispevek za zgraditev novega pokopališča v Sesljanu » 3.000.000

Prvotno je bilo določeno, da se bo ta slednji znesek porabil za ureditev 6 metrov široke ceste iz Sempolaja v Praprot, a ker je pozneje občina prejela druge tri milijone za delo cest, se je določilo, da se bo ta znesek porabilo za to res potrebno cesto. Občinski svet je gornje predloge sprejel in odobril nakup 2000 kv. m. zemljišča za šolo. Zemljišče, ki leži v bližini železniških mostov nasproti delavnice arh. Radoviča, se kupi od posestnika Melhijora Caharije iz Nabrežine. Občinski svet odobri najvišjo ceno za nakup 190 lir za kv. meter. Glede zemljišča za ambulatorij v Devinu se odločitev za nakup prenese na prihodnjo sejo, ker zaradi odsotnosti župana ni bilo jasno, kdo je pravi lastnik zemljišča in koliko zahteva za isto. Dalje je županov namestnik poročal, da je odobrena gradnja sedme stanovanjske hiše, ki je bila že prej predvidena, da se bo zgradila na občinskem zemljišču blizu postaje Nabrežina, vendar je imel današnji občinski svet pravico, da ponovno določi prostor, kje naj se ta zgradba zida. Ta stavba pa ne bo imela 4 stanovanj, ampak je določeno, da bo imela 6 stanovanj. Za to delo je na razpolago vsota 8 in pol milijona lir.

Vnela se je nato daljša razprava, kje naj se zgradi ta hiša.

Svetovalec Rukin je predlagal, naj se hiša zgradi na postaji, kot je bilo prvotno določeno, svetovalec Legiša pa je predlagal, naj se zgradi v Stivanu, medtem ko je bil svetovalec Bandini za to, da se zgradi na zemljišču nasproti občinske hiše. Največ pomislekov za gradnjo na postaji je bližina Sanatorija. Kljub temu je večina svetovalcev sprejela predlog Rukina, naj se zgradi nova stanovanjska hiša na občinskem zemljišču ob cesti proti postaji.

Radijsko predavanje o nabrežinskih zadevah

Prihodnji ponedeljek dne 5. marca ob 18.30 bo govoril po radiu Trst II podžupan občine Devin-Nabrežina g. Josip Terčon o občinskih zadevah.

Od srede do srede

21. FEBRUARJA: *General Eisenhower se je vrnil v Evropo in prevzel svoje poveljniško mesto v versajskem gradu pri Parizu. — Čete OZN utrjujejo svoje nove položaje na srednjem korejskem bojišču. — Ameriški zunanji minister Acheson izjavlja, da mirovna pogodba ne ovira italijanskega oboroževanja. — Najavljen je obisk jugoslovanskih parlamentarcev pod vodstvom Moše Pijade v Angliji in Franciji. — Na Japonskem stavka 100.000 rudarjev. — V Jugoslaviji so v teku protiletalske vaje civilnega prebivalstva. — Anglija je naklonjena misli garancijske izjave v prilog Jugoslavije. — Truman najavlja možnost postopne splošne pomiritve v svetu.*

22. FEBRUARJA: *Francoski Maroko zahteva popolno neodvisnost od Francije. — V Angliji se pripravlja veliko železničarsko stavkovno gibanje. — Indijski zastopnik pri OZN Benegal Rau je javil, da v marcu ne bo predsedoval sejam Varnostnega sveta. — Sile O. Z.N. na Koreji napredujejo po celem bojišču. — V Carigradu so zaključili konferenco ameriških diplomatov na Srednjem vzhodu. — ZDA so sklenile, da bodo še dalje podpirale kitajskega nacionalističnega prvaka Čangkajšeka. — V Beogradu je začel delovati obveščevalni center OZN. — Imenovanje ameriškega admirala Fechtelerja za poveljnika atlantske mornarice je povzročilo veliko nezadovoljstvo v Angliji.*

23. FEBRUAR: *Slabo vreme ovira večje operacije na Koreji; odpor Kitajcev na srednjem bojišču postaja zopet znatnejši, vendar so čete OZN zavzele Piongčang. — Dunajski župan Teodor Koerger bo socialistični kandidat za avstrijskega državnega predsednika. — General Eisenhower se je sestal s francoskim obrambnim ministrom socialistom Mochom. — Zahodna nemška vlada izjavlja, da more posarsko vprašanje rešiti edinole mirovna pogodba. — Anglija bo zahtevala preklic imenovanja ameriškega admirala za vrhovnega poveljnika atlantskih pomorskih sil. — Nemška trgovinska mornarica more odslej pluti pod lastno zastavo.*

24. FEBRUARJA: *Letalske sile OZN bodo bombardirale vojaška oporišča v Mandžuriji in na Kitajskem, če bodo posegli Kitajci v korejsko vojno z večjimi letalskimi in pomorskimi silami. — V ZDA napovedujejo nove davke in žrtve; republikanec Dewey se strinja s Trumanovo politiko pošiljanja čet v Evropo, ker je prepričan, da se moremo ogniti novi svetovni vojni le z uspešno obrambo Evrope. — Francoski katoliški krogi se zavzemajo za osvoboditev starega maršala Pétaina. — Anglija bo ohranila v atlantski zvezi pod nadzorstvom ameriškega admirala vodstvo mornariških operacij na Severnem morju in v zahodnem Sredozemlju. — Na Koreji se je smrtno ponesrečil ameriški general Bryant Moore, bivši šef ameriške posadke v Trstu.*

25. FEBRUARJA: *Na Koreji se je kitajski odpor proti prodirajočim četam OZN zopet povečal, zlasti na srednjem bojišču. — V Londonu niso prepričani v uspeh štiristranske konference, čeprav ponuja SZ Angliji nova pogajanja za rešitev vseh spornih vprašanj. — Na Češkoslovaškem je v teku nova čistka v vrstah KP. — Končani so razgovori med ameriškimi in kitajskimi nacionalističnimi vojaškimi krogi na otoku Formozi. — Zahodni Nemci bi dobili za primer njihovega vstopa v atlantsko zvezo polno enakopravnost z ostalimi vojaškimi dostojanstveniki, toda le do čina divizijskega generala.*

26. FEBRUARJA: *V Beogradu so podpisali nov jugoslovansko-italijanski dogovor za ribolov na Jadranu. — Anglija in ZDA sta se sporazumeli glede 38. vzporednika na Koreji. — Togliatti se je vrnil iz Moskve v Rim. — V CSR javljajo, da so odkrili skupino vohunov in zarotnikov, ki so delovali pod vodstvom aretiranega Clementisa za prehod na zahodno stran. — V CSR so zopet uvedli nakaznice za kruh in moko. — Na Koreji je položaj nespremenjen. — Tajnik OZN Trygve Lie se izjavlja za oboroževanje južne Amerike, češ da »je to edino sredstvo, s katerim je mogoče preprečiti morebitni napad«. — Anglija pristaja na imenovanje ameriškega generala Fechtelerja za vrhovnega poveljnika atlantske mornarice; njegov namestnik bo Anglež.*

27. FEBRUARJA: *Francoski vladni predsednik Pleven je podal ostavko, vendar državni predsednik Auriol ostavke ni sprejel. — Italijanski preračun izkazuje 369 milijard lir primanjkljaja. — Vodilni češkoslovaški komunisti Clementis, Sling, Švernova, Husak, Novomesky in drugi so zaprti in obtoženi vohunstva in protidržavne zarote.*

NALOGE ERP-a

Naš prijatelj, v čigar bistrino duha nikakor ne moremo dvomiti, je vprašal, ko je čital naš zadnji članek o ERP-u: Ali čemu se Vi prav za prav upirate? Ali ni samo hvalevredno, ako ERP na Tržaškem ustvarja nove industrije? In če jih že ustvarja, ali nima pravice, da v javnem interesu vrši razlastitev kmečkih posestnikov, lastnikov zemljišč, ki jih nova industrija potrebuje? Ali ni vseeno, kdo daje in prinaša denar in kdo finansira nova podjetja, ko že nimamo lastnega kapitala? Ali ne pomeni nova industrija možnosti zaslužka prav za one posestnike in kmete, od katerih se za drag denar zemljišča odkupujejo? Ali ERP s tem ne vrši občekoristno delo? Ali to obče koristno socialno delo ni prav prvenstveno v korist onih nesrečnih prebivalcev Zavelj, ki so sicer obsojeni, da se mučijo s svojimi posestvi in da žive v večni bedi?

Hvaležni smo prijatelju, da nam je izrazil svoje pomisleke in nam s tem dal priliko, da mu odgovorimo.

Kaj bi bilo prav za prav treba storiti? Kaj bi prebivalci Zavelj in okolice na svojih tleh ne mogli vsaj aktivno sodelovati pri industriji cementa in bi jih v tem podprl ERP? Saj namen ERP-a ni, da podpre Italijo in da doprinaša k politiki italijanske ekspanzivnosti, ampak je namen njegove akcije dobrobit Evrope. In prebivalci Zavelj in okolice so do dalnjega Evropejci in na Tržaškem domačini, ki zaslužijo vso pažnjo in poseben obzir, ker so jih Italijani skozi dolgih trideset let držali v socialni in nacionalni podrejenosti. Možno je, da oni nimajo toliko poslovnega smisla in na svojo roko ne morejo razviti niti najskromnejše industrijske delavnosti. Možno je tudi, da tudi najboljše zadružništvo pri njih ne bi našlo odjeka. Da so pa sicer tudi kmetje sposobni vzgojiti se v pravcu industrijske dejavnosti, se je pa drugod že izkazalo. V istrskem in dalmatinskem Primorju obstojajo namreč kmečke opekarne. Bilo bi pa sicer zanimivo preučiti razvoj lokalne industrije v Švici, kjer ni nastala kakor v južni Nemčiji samo urarska industrija, ampak tudi steklarne, tovarne testenin, tovarne pisalnih strojev, itd.

Vprašamo torej, ali so se ljudje okoli ERP-a bavili z vprašanjem, ali je bila postavitev nove cementne industrije v skladu s socialnimi, gospodarskimi in nacionalnimi potrebami prizadetega domačega prebivalstva. V tem primeru je bilo kmetom odvzetih 240.000 kv. m zemlje. Za to so res prejeli denar v izmeri ocenjene današnje vrednosti zemlje, postavimo 100 lir za četvorni meter. Ali jutri, to je po izgradbi cementne industrije, bo ta ista zemlja vredna recimo 300 lir. In komu bo pripadla ta razlika v vrednosti? Italijanskemu podjetju »Italcement«. Podjetje »Italcement« bo moglo iz Italije privesti na primer 500 delavcev. Ali bo imelo obzira do domačinov, do prebivalcev Zavelj in okolice, bo zaviselo od dobre volje novega gospodarja in poslodavca. Če bodo pa delavci prispeli preko morja, bo to pomenilo 500 italijanskih stanovanj v slovenskih Zavljah, 500 - 1000 italijanskih glasov pri volitvah, novo veliko italijansko šolo, novi italijanski otroški vrtec. In ti italijanski delavci se bodo pod okriljem svojih sindikatov kmalu vsilili našemu življu. In stari prebivalci Zavelj bodo kmalu hlapci v lastni hiši.

Isto se pripravlja z izgradnjo novega ribiškega naselja. Ne bomo sicer tajili žalostnega dejstva, da je pri naših ribičih od Barkovelj pa do Devina zanimanje za ribištvo v upadanju. Moramo se pa vprašati, ali je bilo treba prav to upadanje v toliki meri izkoristiti in našim ribičem vprizoriti konkurenco z doseljevanjem viška z italijanskega juga?

Ali mi, ki že toliko stoletij živimo na svojem, nimamo pravice, da nas zaščitijo v onem, kar tvori bistvo našega gospodarskega obstanka? Ali je pravno ERP poklican v to, da nam sistematično zmanjšuje, vseeno ali namenoma ali slučajno, naše gospodarske možnosti? Mi nimamo niti ene banke. Vsa naša prizadevanja glede tega so bila doslej neuspešna. Do leta 1920 smo imeli pa svoje ugledne in cenjene denarne zavode. Priznamo, da je pri nas premalo samozavesti in zaupanja v lastno bodočnost. Vendar ne moremo tajiti dejstva, da pri nas vlada predvsem kriza zaupanja v predstavnike oblasti. Skozi dolgih 30 let se je naš človek navadil na to, da v uradniku zre nasprotnika in sovražnika. Ali ni plemenita dolžnost ERP-a tudi v tem, da bi v našem življu rešil krizo nezaupanja, da mu povrne samozavest, iniciativo in okretnost, da bi deloval ne le podporno, ampak tudi vzgojno?

Skozi 25 let smo bili pod tujim jarmom ponižavani in žaljeni, brez kulturnega stika z matičnim narodom, brez lastnega šolstva. Ena cela generacija je bila s tem moralno uničena. In kljub vsemu Italijani niso uspeli v nameri, da bi nas uničili! Ali je sedaj naloga ERP-a, de se — čeprav nenamerno — stavi v službo italijanske razlastitvene politike? Menimo, da ne! In prepričani smo, da se ljudje pri ERP-u ne zavedajo škode in krivice, ki nam jo s tako ekonomsko politiko prizadevajo. Namerno ali brez namere se s pomočjo ERP-a naše Slovensko Primorje sistematično kolonizira z italijanskimi doseljenci. Namerno ali brez namere se s tem okorišča na našo škodo politika italijanske ekspanzivnosti. Namerno ali brez namere se izvaja taka angloameriška politika na škodo nas domačinov, ki smo v vojni krvaveli za zavezniško stvar in bili zaradi tega izpostavljeni vsej krutosti italijanskih oblastev.

Vse to je bilo in je minulo. V tem smo sporazumni. Ali je glede na antikomunistično politiko, ki se danes vodi s polnim pristankom in z vso našo udeležbo, prav in primerno, da se naš življelj kmečkih posestnikov s takim postopnim razlaščevanjem sistematično proletarizira?

KMETIJSTVO

Gnojimo travnike

Ko bode zemlja primerno suha, moramo skrbeti, da pobranamo in pognojimo travnike, bodisi stalne kakor tudi deteljišča. To delo smo zakasnili zaradi slabega, deževnega vremena, je pa sedaj že skrajni čas. — Ravnali bomo tako, da najprej raztrosimo umetna gnojila in nato dobro zbranamo. Brananje predvsem zrahlja zemljo, kar seveda ugodno vpliva na raščo in pa podkoplje raztresena gnojila, da tako hitreje delujejo in pa da vsrka zemlja dušik, ki smo ga raztrosili na primer z žveplenokislim amonijakom, ki bi drugače deloma spuhtel. — Za gnojenje bomo porabili na en hektar: 4 - 6 stotov superfosfata, 2 - 3 stote žveplenokislega amonijaka ali, in to zlasti v težkih, kislih zemljah, 2 - 3 stote apnenega dušika (calciocianamida) in 1 stot kalijeve soli. Z gnojenjem ne samo povečamo pridelek, temveč ga tudi izdatno izboljšamo. Uspešno pa bomo lahko gnojili tudi s stranišnico ali gnojnico, ker prihranimo umetno gnojilo za trte!

Oves kokošim

Naše gospodinje dobro vedò, da krmljenje kokoši z ovsem pospešuje nesenje jajc. Najbrž pa ne vedò, da ima oves večjo redilno lastnost in da ugodneje vpliva na nešenje jajc, če ga kokošim pokladamo skaljenega. V primerno posodo natrosimo količino ovsa za en obrok, dolijemo vode, da bo oves precej moker, pustimo 24 - 48 ur v vlažnem prostoru in oves vzklije. Takega pokladajmo kokošim in pobrali bomo več jajc. To je priporočljivo zlasti v zimskem času, ko so kokoši navezane več ali manj na suho krmo.

Zavarovanje proti nezgodam

Zavarovanje proti nezgodam je obvezno za delavce, ki se najemajo za izboljšanje zemljišč z vladnim prispevkom. Na to nas opominjajo ministrstvo za kmetijstvo in delavski urad.

Modra galica

Znano je, da je v zadnjem času bilo nekako pomanjkanje modre galice, kar je zaskrbelo marsikoga, zato soglaša Zveza kmetijskih zadrug, da je vsaka tozadevna skrb brezpotrebna, ker je zagotovljena količina modre galice, ki je potrebna za škropljenje.

Krompir

Čas je, ko bomo začeli saditi krompir. Krompir je bodisi za prehrano ljudi kakor tudi živine, zlasti prašičev, zelo važen pridelek.

(Konec na 4. strani)

Deklaracija osvobodilnih namenov in načel srednje in vzhodnoevropskih narodov

»Dvorana neodvisnosti« v Filadelfiji, kjer so pred 175 leti podpisali ameriško izjavo o neodvisnosti, je bila pred kratkim častno mesto, kjer so podpisali drugo izjavo, ki je prežeta z enakimi načeli, kakršne je vsebovala zgodovinska ameriška listina. Čez 200 prvakov iz držav, ki so sedaj pod komunističnim režimom, med temi mnogo bivših vladnih funkcionarjev, ki so pribežali iz držav, kot so na primer Poljska, Jugoslavija in Madžarska, se je zbralo, da podpišejo *»Izjavo o namenih in ciljih osvoboditve narodov Srednje in Vzhodne Evrope«*. Izjava pošilja blagovest zaupanja njihovim oddaljenim narodom. Nato našteva dolgo vrsto zločinov in slabosti sedanjih komunističnih režimov. Voditelji desetih držav, ki so sedaj v begunstvu, se končno obvezujejo, da se bodo ravnali po določenih vodilnih načelih, če bodo in kadar bodo njihove države osvobojene ter se bodo vrnili na oblast.

Izjavo so med ostalimi podpisale sledeče vidnejše osebnosti:

Za Jugoslavijo: dr. Miha Krek, bivši vladni podpredsednik in predsednik Slovenske ljudske stranke; dr. Vladko Maček, bivši vladni podpredsednik in predsednik Hrvaške kmečke stranke; dr. Milan Gavrilović; Konstantin Fotić; dr. Slobodan Drašković in dr. Bogdan Radica;

za Češkoslovaško: dr. Peter Zenkl, bivši vladni podpredsednik; dr. Stefan Osusky; dr. Jožef Cerny; dr. Hubert Ripka in drugi;

za Bolgarijo: dr. Georgij M. Dimitrov, vodja bolgarske kmečke zveze; general Aleksander Todorov in drugi;

za Poljsko: Stanislav Mikolajczyk, predsednik Mednarodne kmečke zveze in bivši vladni predsednik; Karel Popiel; Stanislav Olszewski in drugi;

za Rusijo: Aleksander F. Kerensky, bivši vladni predsednik.

II.

Nevarnega drobljenja, ki grozi, da se bo razširilo po vsej Evropi, ni mogoče ustaviti, ne da bi v zahodnih državah spet zavladala svoboda; te države so te svobode tudi vredne, saj so se stoletja bojevale kot predstraža Evrope za svojo svobodo in svobodo vsega kontinenta.

Pojem »svobode« se je poglobil in dobil novo veljavo zaradi trpljenja, ki so ga prenašale te države; vplival je njihovim narodom upanje na osvoboditev, po kateri z vsem srcem hrepenijo.

Takšna osvoboditev pa zahteva veliko prizadevanje tvorne organizacije, ki naj ga podžiga ustvarjalna nuja.

To prizadevanje moar stremeti za osvoboditvijo poedinca in narodov.

Osvoboditev poedinca mora vzpostaviti njegove osnovne in neodsvojljive naravne pravice, ki ne smejo biti zatirane, ampak resnično zavarovane pred zlorabo politične sile in vmešavanjem javne oblasti.

Ta osvoboditev, utrjena s pravnim jamstvom državnega in mednarodnega reda, mora osvoboditi človeka strahu, ki je zajel vse njegovo bistvo, in mu vrniti neobhodno potrebni občutek telesne in duševne varnosti; tako zagotovljeni mir mora biti bistveni element pri oblikovanju držav in tistih vezi, katerim je usojeno, da bodo vedno tesneje povezovale človeško skupnost.

Osvoboditev narodov naj bo konec nezakonitega gospostva katere koli tuje sile, ki izvaja to gospostvo po hlapčevskih vladah, katere so bile narodom vsiljene in se tudi vzdržujejo s silo.

Vrniti mora ljudstvu pravico, da svobodno sprejema zakone in po svoji izbiri ustvarja ustanove, tako da izhaja pravična moč vlad iz pristanka vladanih.

Poleg tega mora oskrbeti sredstva za čim hitrejšo odpravo socialnega zla, ki ga je povzročila komunistična nadvlada, katera je povzročila ostrejšo družbeno delitev, kot je bila pred tem, med vladanimi in vladajočimi: med množico napol sestradanih in teptanih ljudi ter peščico vladajočih, ki uživa politične in gospodarske prednosti in se dopolnjuje sama iz sebe ter brez ozira na državljanske in moralne zakone odloča o življenju in smrti; to usodno razliko je treba odpraviti.

Obnova Vzhodne Evrope vključuje politične, gospodarske in socialne naloge, ki presegajo sposobnosti in sile narodov, da bi jih rešili ločeno; nevarnosti, katerim so še izpostavljeni, so jih privedle do tega, da iščejo rešitev v medsebojni zvezi; ta težnja po tesnem mednarodnem sodelovanju je v skladu s sedanjim razvojem dogodkov; načelo federacije, ki pomeni zvezo v svobodi in vključuje tudi ustvaritev organičnih vezi, je najprimernejše in najbolj gotovo sredstvo za povezavo držav; ljudstva Vzhoda so odločena, da uporabijo to načelo pri predvidenem regionalnem organiziranju; ta ljudstva razglašajo svojo pravico in željo, da bi sodelovala v Združeni Evropi, ki naj bi bila organizirana na federativni podlagi, ki jim pomeni ostvaritev njihovih želja in predstavlja v duhu teh kontinentalnih in regionalnih zvez nadaljnji korak na poti nujne organizacije svobodnega sveta kot celote.

Mogočno gibanje, ki vodi ljudstva Vzhoda k združevanju, izhaja tudi iz želje po varnosti, iz potrebe, da se družno uprejo grožnji vsake totalitarne diktature in preprečijo vsaki imperialistični sili, da bi podredila njihove države svoji volji — kakor je bil primer nacistične Nemčije in Sovjetske zveze.

Ljudstva Vzhoda pa goje tudi bratska čustva ne samo do vseh svobodnih narodov na Zahodu, temveč tudi do ruskega ljudstva in vseh drugih ljudstev Sovjetske zveze, ki streme po skupni osvoboditvi.

Beneška Slovenija ob prihodu Slovencev

V »Langobardski zgodovini« Pavla Dijakona so natančno, četudi večkrat pristransko, opisane vojne in posamezne bitke med napadajočimi Slovenci in branečimi se Langobardi.

Ko Pavel Dijakon hvali hrabrost Langobardov, neposredno hvali tudi hrabrost Slovencev.

Vojna se je začela okoli leta 610, ko so Slovenci prodrli do Fluvija, blizu Tilmenta, a so bili zopet potisnjeni v goré.

Med leti 663 - 670 so Langobardi iznenadili slovensko vojsko v Nadižki dolini in jo porazili pri Briščah *(Boriščah)* (Apud Broscas). Leta 700 so pa Slovenci docela porazili langobardsko vojsko ter vse furlanske plemiče z vojvodom Ferdulfom na čelu porazili na hribu Karkoš pri Čedadu.

Leta 725. je slovenska vojska prodrla do Lavrana (Lavoriano), 11 km južno od Vidma, kjer je izpadla bitka proti Furlanom neodločeno. Kljub temu je vojvoda Pemo na kraju bitke sklenil s Slovenci časten mir in zavezništvo. Dogovorili so se najbrž, da bo vsak protivnik ostal na dotedaj zasedenem ozemlju. Od tedaj so ponehale nepretrgane vojne med Langobardi in Slovenci. Večkrat so Slovenci pozneje priskočili celo na pomoč napadenim Langobardom.

Leta 738. je Pemov sin Ratehis prelomil zavezništvo s Slovenci in nenadoma z veliko močjo udaril na Slovence ter prodrl celo do Kranjske. Slovenci so ga s protinapadom vrgli nazaj v Furlanijo. Po tem porazu Pavel Dijakon ne poroča več o sporih med Langobardi in Slovenci.

Poznejši zgodovinski viri nam pričajo o prijateljstvu, ki je vladalo med Furlani in Slovenci. Pozimi so Slovenci gonili svoje črede na pašo v furlansko ravnino, poleti pa so Langobardi prignali svoje črede v slovenske hribe.

Ker je Furlanija bila neobljudena in neobdelana, so Slovenci mirnim potom in sporazumno s Furlani, kolonizirali več furlanskega ozemlja, najbolj tam okoli Kodrojpa, kjer so ustanovili lastno županstvo. Vsi tamošnji Slovenci so se skozi stoletja pofurlanili in od njih so ostala le krajevna imena. (Belgrad, Gorizza, Goricizzo, S. Marizza itd.)

Slovenska prosvetna matica v Trstu

priredi v torek dne 6. t. m. ob 20,30 v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II. nadstropje

predavanje

Ameriška pomoč Jugoslaviji

V IZJAVAH IN GOVORIH AMERIŠKIH POSLANCEV TER SENATORJEV

»Debata o Jugoslaviji v ameriškem Kongresu je postavila položaj Jugoslavije in njenega današnjega režima v pravo luč. Sedaj vemo, kako gledajo ameriški politiki na Jugoslavijo in njen komunistični režim. Ti politiki bodo odločilno vplivali na oblikovanje bodočnosti evropskega kontinenta, kadar bo dozorel čas, da se demontirajo stavbe, v katere je zaprl komunizem narode in vse, kar daje človeku njegovo dostojanstvo. Za pravilno presojo sedanjosti in za pravilno gledanje v prihodnjost nam bo samo koristilo, ako poznamo njihovo mišljenje.«

Glede na aktualnost in važnost snovi, priporočamo vsem članom iz Trsta in okolice, da se predavanja polnoštevilno udeleže.

PRIPELJITE IN POVABITE TUDI SVOJE ZNANCE!

23 *Konrad Zelenko:*

Pri slovenski časti

»Strele! Satani kulturbundovski!« sta Štefan in Pavel hkrati siknila besno.

»Kulturbund je naš najbolj nevaren sovražnik. Saj vesta, kako je vodja »Kulturbunda« sam z motorjem pohitel v Moškanjce nacistični vojski naproti in jo slovesno pripeljal in pospremil v Ptuj! Vso zatiralno politiko vodi prav Kulturbund. Iz vsega obmejnega pasu Štajerske hoče izseliti tudi kmečko slovensko prebivalstvo, do sedemdeset tisoč nekako. Menda že do konca oktobra! Tam v Trbovljah že kličejo ljudstvo na pregled. Gledajo na barvo oči, las in na obliko glave in dele prebivalstvo v tri skupine. V prvo skupino dodeljujejo izvoljence čiste nemške rase. Te bodo še bolj »oplemenitili«. Ostale pa čaka žalostna usoda. Po tej presoji, računajo, bo tudi kakšnih osemdeset tisoč Slovencev na Gorenjskem in Koroškem moralo v izgnanstvo. Le da teh ne nameravajo natrpati po taboriščih na Hrvatskem in Srbiji, marveč jih bodo odvlekli v Šlezijo...«

»Zverine! Divjaki! Naše mirno, nedolžno slovensko ljudstvo, ki že preko tisoč let biva tod, nikomur napoti, naj bo torej s kruto silo spravljeno vztran? Po katerem pravu smejo to divjaki tevtonski? Satani, satani!« Štefan in Pavel sta bila kar divja. »In kateri vrag bo požrl našo zemljo?«

»Draga prijatelja, rajši bi bil mutast, kot da vama pripovedujem te bridke vesti. Ali to se nam obeta. Kočevske Nemce in Besarabce bodo privlekli k nam! Štajerska, pravijo, mora zopet postati »urdeutsches Gebiet« (pranemško ozemlje) in prebivalstvo »stockdeutsch« (trdo nemško). Zato bodo tudi šole vse nemške, od otroških vrtcev pričenši. Pouk, docela nemški, se bo takoj pričel. Počitnic pa niti ne bo. Otroci, kar jih s starši ne bo preseljenih, bodo tudi v poletju ves čas morali biti skupaj z učitelji, da jim bodo čimprej vbili nemščino v vindišarske butice. Starejši ljudje bodo pa tudi morali v nemško šolo. Po vseh vaseh bodo imeli obvezne nemške jezikovne tečaje...«

»Zločinci! Zločinci! Satani, ne ljudje!« sta stiskala pesti Štefan in Pavel.

»Kaj pa drugega kot satanizem«, je potrdil profesor Krnčan. »Od fašizma pri nas na Primorskem za stopnjo bolj razvit, odkrit in nagel. Gorje svetu, zlasti nam Slovanom, če zmaga nacizem in fašizem...«

Pavel se je spomnil, da Štefan prihaja s Kranjskega, in je brž pripomnil:

»Pa se čuje, da na Kranjskem fašisti postopajo kar milo. Ali je to res?«

»Zares, kako je s tisto samostojno Ljubljansko pokrajino? Ali ni to le zvita fašistična past?« je hotel izvedeti profesor Krnčan, primorski domačin.

Pavel se je, čeprav je bil tudi sam radoveden, plaho nekajkrat ozrl krog sebe, da bi se od kod kdo ne pritepel.

»Za zdaj se delajo silno milostne in človekoljubne«, je odvrnil Štefan. »Ljubljanska politična gospoda jim kaj naivno veruje. Pa je vzrok njihove krotkosti deloma še strah pred morebitnimi skritimi oboroženimi edinicami in posamezniki iz razpadle jugoslovanske vojske, deloma pa bi radi naredili boljši vtis kot nacisti, da bi si ljudstvo ne zaželelo rajši Nemcev in bi ne izgubili, kar jim je Hitler milostno navrgel za sodelovanje. Seveda tudi sanjajo in tiho upajo, da bodo mejo morda le porinili še globlje, vsaj vzdolž Save, če ne celo preko nje, da bi jim pripadlo toliko željeno in potrebno Zagorje, Trbovlje, Hrastnik in Zidani most in morda še Rogaška Slatina, do koder bi jim prišli nasproti veliki in prisrčni prijatelji Madžari. Vsaj tako nekako se je nekomu zaupal podkomisar za civilne zadeve...«

»Za vraga, to so pa velike želje!« se je vznevoljil Pavel. »Kar tako preko tuje, naše zemlje bi si radi segali v roke z nič manj okrutnimi Ogri!«

»Tega pa v Ljubljani še niso povedali, kako bodo potem tudi ogrske »prijatelje« odrinili do Donave in preko nje, da bo fašistični imperij zasedel tudi vso nekdanjo rimsko Panonijo?« je duhovito, a pikro pripomnil profesor Krnčan.

»Vsekakor jim hodi zelo narobe, da so se v Podonavje in na Balkan, koder so nekoč korakale rimske legije, tako neusmiljeno zagozdili Nemci«, je s posmevom pristavil Štefan.

»Pač se niso nadejali, da bo nekdo drug jedel kašo, v katero so oni toliko pihali!« si je privoščil dovtip še Pavel.

(Se nadaljuje)

Vesti z Goriškega

GORIŠKO UREDNIŠTVO: GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

Omiki, pravici in enakopravnosti v zasmeh, nam pa v škodo!

Kakor smo že poročali, so goriški neofašisti MSI priredili v slovenskem Trgovskem domu v soboto 19. februarja zborovanje *»za obrambo italijanstva Gorice«*. Sele 24. februarja pa je »Giornale di Trieste« prinesel besedilo sklepa, ki ga je na zborovanju sprejelo vodstvo MSI. Sklep se glasi:

»Pregledujoč položaj Gorice z vidika nacionalne politike in ugotavljajoč nevarnost, ki mu preti, da izgubi svoj nacionalni značaj zaradi slovenskega pritoka in zaradi nakupovanja nepremičnin od strani Slovanov, ne le v mestu, ampak tudi v goriškem okrožju, vidi (vodstvo MSI, op. ur.) v tem dejstvu resno nevarnost za italijanstvo Gorice; zato poziva vse meščane k resnejši nacionalni zavesti in k bolj strogemu nadziranju svojih opravil, ker pritiče obramba nacionalnega imetja vsakemu državljanu, zaradi česar si nadeva nalogo, da bo (vodstvo MSI, op. ur.) od sedaj naprej z večjo pozornostjo opazovalo vse premikanje lastnine in njenega izvrševanja ter prikazalo javnosti vse one, ki ne bodo znali dati prednost koristim Italije pred svojo lastno koristjo, ker pozabljajo, da s takim početjem ogrožajo končno tudi nacionalno korist lastnine. Vodstvo MSI poziva tisk, naj se v boju za italijanstvo te dežele drži stvarnosti in ne samo dejstev splošnega značaja ali izrazov priložnostnega govorništva.«

Ta sklep vodstva MSI predstavlja po njegovi vsebini javno ščuvanje k sovraštvu do Slovencev, italijanskih državljanov in javno grožnjo vsem Italijanom, ki bi prodali Slovencem nepremičnine. Zato je sklep kot tak v celoti po zakonu kaznivo dejanje, ki bi ga morala sodna oblast vzeti v pretres. Ne samo sodna, ampak tudi politična!

Na drugi strani pa predstavlja sklep vodstva MSI znak skrajnega pomanjkanja omike, kajti Trgovski dom so postavili goriški Slovenci in fašisti so jim ga z nasilno politiko vzeli. Vodstvo MSI pa se niti ne zaveda, da sklepa *v slovenski stavbi* proti Slovencem in prav v »obrambo italijanskega značaja imetja«, ki ni bilo nikoli italijansko!

Poleg Trgovskega doma pa so fašisti pobrali goriškim Slovencem tudi »Alojzijevišče«. Toda fašisti so vodili proti Slovencem povsod gospodarski boj in tako povzročili propast še drugega slovenskega imetja na Goriškem, v mestu in v okrožju. Tako sta prišli v italijanske roke tudi stavbi »Centralne posojilnice«, (ves kompleks restavracije in kina »Centrale« od korza Verdi do trga Battisti) in »Zadružne zveze« (na korzu, kjer je danes podružnica Monta in Hranilnice, ki seže do ulice Morelli s stavbo davčne izterjevalnice vred). Potem še stavbo »Ljudske posojilnice« od ul. Carducci 7 do ul. Sv. Ivana. In še ponosno stavbo na trgu Battisti, kjer je stal »Hotel Südbahn«. In druge! Italijanstvo goriškega imetja obstoja torej samo v fantaziji vodstva MSI. Zgodovina in dejstva govore pa drugače! Zato naj bi bili vsi Italijani, v prvi vrsti vlada in tudi vodstvo MSI, toliko dosledni, da vrnejo Slovencem, kar so si Slovenci postavili, fašisti pa jim vzeli.

Za zaključek pa še nekaj. Stalno kričijo vsi goriški italijanski krogi, da Gorica umira, ker ji Slovenci ne nosijo več dobičkov; *in prosijo in prosijo*, da bi se odprla prosta trgovina s slovenskem zaledjem! Ali pa ti krogi menijo, da slovensko zaledje ne vidi in ne sliši, kako nas tukaj italijanski šovinizem preganja?

Za pravilno tolmačenje koristi našega naroda

Po obnovitvi samostojne občine Steverjan smo že pisali, da bi prebivalci iz Jazbin radi prišli pod Gorico. To vest smo v dopisu »Steverjan samostojna občina«, ki smo ga objavili v štev. 7 »Demokracije«, označili kot izvirajočo iz »Giornale di Trieste«. O stvari smo bili torej poučeni iz italijanskega lista in pa iz vsebine navedenega dopisa iz Steverjana.

Danes nam je zadeva že bolj znana tudi v podrobnosti, zato lahko o stvari obširneje spregovorimo. *Izjavo, da želijo biti priključeni h goriški občini, so podpisali vsi družinski poglavarji ali vsi vaščani iz Jazbin. O tem se lahko vsakdo prepriča v hiši g. Carollo v Trebežu štv. 54 ali pa na goriškem županstvu.* G. Carollo je Italijan in goriško županstvo je tudi samo v italijanskih rokah. Nimamo sicer ničesar proti g. Carollu, ki je prišel v Cerovo kot naseljenec za časa fašističnega vladanja, vendar se nam čudno zdi, da se moramo o zadevi kot taki prepričati prav pri tem g. Carollu in na goriškem županstvu, in ne tudi, ali raje pri domačinu, rojenem v Jazbinah... Razumemo, da se g. Carollo kot državljan italijanskega pokolenja zanima in poteguje za priključitev h Gorici. On je pač dosleden svoji narodni pripadnosti in svojim narodnim idealom. Zdaj vemo, zakaj je o zadevi pisal in še piše italijanski list in ne tudi kak slovenski.

Vsaka trditev, da so se slovenski občinski svetovalci v Gorici izrekli proti volji prebivalcev iz Jazbin, da bi bili priključeni h Gorici, *je popolnoma neosnovana in ne odgovarja resnici.* Naš občinski svetovalec g. Rudi Bratuž, katerega smo vprašali za pojasnilo, je kategorično zanikal, da bi sploh kdaj kaj vedel za stvar kot tako. In se je takoj podal k županu in se pritožil, ker se iznaša v javnost neresnična vest. G. župan je g. Bratužu priznal in potrdil, da slovenski občinski svetovalci niso bili o tem vprašanju nikoli obveščeni in sploh, da ni goriški obč. svet o tem nikoli razpravljal. Županove izjave odgovarjajo kajpak resnici.

Kdo je torej imel korist, da iznese na račun slovenskih obč. svetovalcev v Gorici tako lažnivo trditev? Stvar ima prav gotovo določen namen, ki ga more vsak pameten človek, torej tudi naši čitatelji iz Jazbin razumeti in pravilno pretehtati ter oceniti!

Drugi očitek, ki ga slišimo, je, da slovenski tisk ni hotel zagovarjati želje Jazbinarjev. Tudi to ne odgovarja resnici, ker, kolikor nam je znano, ni bil slovenski tisk za stvar niti naprošen. In zopet vprašamo: kdo je imel korist, obrniti se na uredništvo italijanskega lista in prezirati slovenski tisk?... Kdo je imel korist, iznesti lažnivo trditev, da slovenski tisk noče zagovarjati želje Jazbinarjev?

Namen je jasen v obeh navedenih primerih: spraviti v črno luč *slovenske* občinske svetovalce iz Gorice in prezirati *slovenski tisk*...

Smo demokrati in priznamo vsakomur pravico, da se oglasi. Toda hkrati smo tudi Slovenci in naš list hoče predvsem služiti koristim Slovencev. Prav zato nismo mogli in ne moremo zamolčati navedenih dveh lažnivih trditev na račun slovenskih obč. svetovalcev in slovenskega tiska.

Razumemo tudi željo našega ljudstva iz Jazbin, ko pravi, da bi raje spadalo pod Gorico. Toda tisk ima prav ta namen, da pretresa v vseh podrobnostih vprašanje kot tako. Zato naj nam Jazbinarji ne zamerijo, če povemo tudi naše mnenje. Oni pravijo, da jim bo le goriška občina postavila šolsko poslopje, stanovanja, pokopališče, cerkev, župnišče, jim dala luč in vodo ter da bodo imeli lažjo pot do Gorice.

Zakaj bi jim vseh navedenih dobrot ne nudila tudi števerjanska občina, zares ne razumemo. Vemo, da jim jih bo prav gotovo dala tudi ona, ker denarna sredstva ne bi dala goriška občina iz lastne blagajne, ampak bi se zanje obrnila na vlado v Rim. Na vlado v Rim pa se ima pravico obrniti tudi števerjanska občina, ki ni tako zadolžena kot goriška, ki ima letno najmanj dve sto milijonov lir primanjkljaja. Če primanjkljaja ne poravna vlada, ga bodo morali plačati goriški občinarji, kot ga že plačujejo z visokim družinskim davkom!

Kar se pa šole tiče, vprašamo naše ljudi iz Jazbin: ali je goriška občina dala vsaj eno samcato sobico na razpolago za slovensko šolo v Ločniku odnosno na Gradiškuti? Ni je dala, in šole tam nimamo, kljub neštetim našim ponovnim zahtevam! Naše otroke pa raznarodujejo v italijanski šoli...

Za danes toliko!

KMETIJSTVO

(Nadaljevanje s 3. strani)

Da nam bo krompir bogato obrodil, moramo paziti na naslednje:

Za krompir moramo zemljo globoko preorati že pred zimo. Ker tega letos po večini ni bilo mogoče, bomo to opravili, *ko bo zemlja suha.* Zemljo bomo bogato pognojili z dobro preperelnim hlevskim gnojem, kateremu dodamo še 40 kg superfosfata in 10 kg kalijeve soli na 1000 kvadratnih metrov. Pred osipanjem pa potrosimo 20 - 25 kg apnenega nitrata ali amonijevega nitrata ali čilskega solitra. Zadnji pa nam napravi zemljo bolj trdo in je tudi bolj drag. — Namesto omenjenih dušičnatih gnojil lahko uporabimo žveplenokisli amonijak, ki ga deloma potrosimo na gnoj, deloma pa pred osipanjem. — Pazimo, da ne bomo krompirja sadili naravnost na umetno gnojilo, ker nam ga sežge. Zato ga potrosimo, predno raztrosimo gnoj, ako bomo krompir sadili v zemljo, ki je bila prejšnje leto pognojena, kar je zelo dobro, bomo količino umetnih gnojil povečali za eno tretjino.

Prihodnjič enkrat se bomo seznanili z borbo proti koloradskemu hrošču, ki je, kakor vemo, v preteklem letu okužil našo deželo.

Drobne vesti

Pri gospodu prefektu

V sredo 21. februarja je g. Rudi Bratuž kot občinski svetovalec in kot zastopnik Slovenske demokratske zveze bil sprejet pri g. prefektu zaradi raznih vprašanj, ki zanimajo naše ljudstvo.

Pri g. prefektu je našel razumevanje za vprašanja kot taka in obljube, da nam bodo ugodno rešena.

Obletnica „Patrie dal Friul“

V soboto 24. februarja so videmski avtonomisti praznovali začetek šestega leta izhajanja njihovega glasila »Patrie dal Friul«. Večerje, ki so jo za proslavo priredili v soboto zvečer, sta se udeležila tudi naša zastopnika iz Gorice.

Opozorilo trgovcem

V Gorici je po dogovoru združenj trgovcev trgovinam jestvin za leto dni prepovedana prodaja sadja vseh vrst, krompirja, česna, čebule in sploh južnega sadja.

Občni zbor čebelarjev

V nedeljo 4. t. m. ob deveti uri in pol predpoldne bo redni letni občni zbor čebelarjev, in sicer v prostorih pokrajinskega kmetijskega inšpektorata (»Ispettorato Provinciale dell'Agricoltura«) v Gorici, ulica Duca D'Aosta št. 55. Dnevni red: finančni položaj 31. decembra 1951; proračun za leto 1951; premikanje čebel v področju pokrajine in izven nje; slučajnosti.

Brezčutni tudi do nedolžnih otročičev

Pogostoma se oglašajo v našem uredništvu starši, ki imajo svoje otroke v Jugoslaviji, in nas vprašujejo za nasvet in pomoč, da bi jih lahko dobili k sebi. Vse korake so že poskusili, toda zaman. Komunistična oblast ne pozna ljubezni in nima sočutja niti do nedolžnih otročičev, kaj še do staršev.

Gre za otroke staršev italijanskih državljanov in tudi beguncev, ki so bili prisiljeni, izogniti se z begom nasilnemu komunističnemu režimu in v hipni nevarnosti pustiti otroke doma.

Naj bo Slovenec ali Italijan, vsak ima pravico do svojega otroka! Doslej je vedno veljalo pravilo, da se tudi najbolj kruti režimi niso maščevali nad deco, ampak so vedno dovolili, da so otroci šli za starši. Le komunistični režimi nimajo sočutja. Ali so otroci krivi, da morajo starši bežati? Ali je dovoljeno trpinčiti otroke s tem, da jih ločimo od staršev?

Tako ravnanje z otroki pomeni kazen nad njimi za dejanje, ki ga niso zakrivili, pomeni maščevanje nad nedolžnim otrokom. Ta vest pa zadene najbolj trpko vsako človeško bitje, ki ima količkaj vesti in srca.

Otroci niso last države! Oni pritičejo staršem v vsakem oziru in v vsakem primeru.

Prodaja UNRRA blaga

Urad za mednarodno pomoč (»Aiuti internazionali«) v Gorici, Travnik 26, palača prefekture, sporoča, da so v prodaji čevlji št. 40.5 do 45.5, in sicer vsak torek in soboto od treh do 6.30 popoldan in ob četrtkih od 9. do 12.30 in od treh do 6.30 popoldan po ceni 2.200 lir. Blago je v prodaji v Trgovskem domu.

Isti urad sporoča, da je v prodaji volneno blago za obleke in plahte v Gorici, Krminu, Gradiški, Gradežu, Ronkah, Romansu in Tržiču.

Nakaznice, ki so bile doslej izdane, veljajo za 30 točk za volneno blago. Nakaznice modre barve, potrebne za čevlje in s štampiljo »Manufatti UNRRA« veljajo tudi za volneno blago in plahte.

V Gorici se nakaznice ne izdajajo več, ampak je treba zaprositi naravnost pri uradu za mednarodno pomoč. Dobé jih pa le osebe, ki imajo nanje pravico, to je delavci in javni uslužbenci.

Amer. pomoč Jugoslaviji

Po radiu smo slišali in tudi »Slovenski poročevalec« iz Ljubljane z dne 18. januarja poroča, kako v Združenih državah nabirajo »materialna sredstva za pomoč Jugoslaviji«. Že smo povedali, kako nas veseli človekoljubna širokogrudnost ameriškega ljudstva, ki vprav svetopisemsko vrača kruh za kamenje, ki ga je ubogo od komunistov zapeljano ljudstvo metalo na njihove sinove in na nas — njihove prijatelje. Toda kljub temu »Slov. poročevalec« le noče povedati svojemu ljudstvu, da je ameriška pomoč dana jugoslovanskemu ljudstvu in ne jugoslovanski vladi, ker v Ameriki prav dobro vedo, kaj je današnja jugoslovanska vlada in kaj jugoslovansko ljudstvo.

Želeli bi, da bi »Slov. poročevalec« tudi obvestil jugoslovansko ljudstvo, da prihaja ameriška pomoč za okrepitev svobodnega sveta pod geslom: »Moč za svobodni svet — iz Amerike« in da bi propagiral in zahteval udejstvitev tega gesla in s tem svobodo jugoslovanskemu ljudstvu — našim bratom.

To vam lahko svetujemo danes, ko smo vsi »dolarska zveza«, pa čeprav mi brez — dolarjev.

Radio Trst II

PETEK, 2. marca: 13.00 Glasba po željah. — 18.15 Schubert: Simfonija št. 5 v D duru. — 19.00 Pogovor z ženo. — 20.10 Koncert violinista Karla Sancina. — 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede: Warwick Deeping - Sorell in sin.

SOBOTA, 3. marca: 13.20 Sramel kvintet »Veseli godci«. — 13.47 Britten: Tri medigre iz opere »Peter Grimmes«. — 18.15 Čajkovskij: Koncert štev. 2 v G, op. 44. — 21. Sobotni večer.

NEDELJA, 4. marca: 9.00 Kmetijska oddaja. — 11.30 Aktualnosti. 12.00 Od melodije do melodije. — 13.00 Glasba po željah. — 18.30 Oddaja za najmlajše: Trnjulčica. 21.00 Z domače knjižne police. — 22.00 Koncert Vrabčevega komornega zbora.

PONEDELJEK, 5. marca: 18.15 Rahmaninov: Koncert št. 1 v F molu, op. 1. — 21.00 Verdi: Ples v maskah - opera v treh dej.

TOREK, 6. marca: 13.00 Glasba po željah. — 18.15 Mendelssohn: Koncert za violino in orkester v E molu, op. 64. — 19.00 Mamica pripoveduje. — 21.00 Vzori mladini: Franc Liszt. — 22.00 Čajkovskij: Simfonija št. 2 v C molu.

SREDA, 7. marca: 18.15 Franck: Preludij, aria in finale. — 19.00 Zdravniški vedež. — 20.00 Evropski koncert. — 20.30 Naša šola. 21.00 Vokalni kvartet »Veseli bratci«. — 22.00 Brahms: Koncert št. 1 v D molu.

ČETRTEK, 8. marca: 13.10 Pevski duet in harmonika. — 18.15 Glasbeno predavanje. — 19.00 Slovenščina za Slovence. — 21.00 Radijski oder: Franz Schiller: Maria Stuart - drama v petih dejanjih. — 22.30 Čajkovskij: Romeo in Julija.

Odgovorni urednik: *dr. Janko Jež*
Tiska:
tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

Dr. Bregant Marjan

POMENKI O PREHRANI

Človek ne more zavžiti toliko beljakovin, da bi samo z njimi kril svoje potrebe po sili. Zaradi tega zavživa ogljikove hidrate in tolšče. Iz teh snovi nastaja v telesu sila. Silo pa rabi telo, da z njeno pomočjo opravlja vsakovrstno delo, obenem pa da zadosti potrebam notranjega segrevanja telesa. Človeško telo ima neko stalno toploto, ki niha okrog 37 stopinj C, ter razpolaga z napravami, ki to toploto uravnavajo bodisi s povečanjem proizvajanja, bodisi s povečanjem ali zmanjšanjem oddajanja toplote.

Za segrevanje telesa je potrebno kurivo, kajti z zažiganjem kuriva nastaja toplota. Izgorevanje v telesu je podvrženo istim kemično - fizikalnim zakonom kot sicer v naravi. Kakor smo se navadili na različne mere, n. pr. *l - kg - m* itd., smo se navadili meriti tudi toploto s stalnimi enotami, ki jih imenujemo kalorije. Ena kalorija pomeni tisto toploto, ki je potrebna, da se segreje 1 l vode za 1 stop. C. Tako dajejo premog, drva, petrolej neko določeno množino toplote.

Ravno tako pa daje tudi hrana neko toploto, in sicer da 1 gr ogljikovih hidratov 4,1 kal., 1 gr beljakovin 4,1 kal. in 1 gr tolšč 9,3 kal.

Če poznamo sestavo naše hrane, lahko izračunamo, koliko toplote daje hrana telesu. Tvorci sile v naši hrani pa ne dajejo telesu samo toplote, temveč s pretvorbo toplote s silo pomagajo tudi pri delu. Človeško telo nikdar ne miruje: srce bije nenehno, dihanje se ne ustavi, kemični procesi v prebavilih in pri presnavljanju se nadaljujejo. Za vse to delo pa rabi telo silo, ki jo dobiva iz hrane. To silo lahko izrazimo s toploto, ki jo daje hrana. Ono toploto, ki jo telo porabi za svoje obratovanje pri popolnem mirovanju, imenujemo *osnovno* človekovo *presnovo* in jo izražamo v kalorijah.

Osnovna presnova je za vsakega človeka drugačna: velik človek porabi več kot majhen, debel — več kot suh, doraščajoči — več kot starec. Za vsakega človeka lahko natančno določimo osnovno presnovo s posebnimi pripravami; približno jo pa izračunamo, če pomnožimo človekovo težo izraženo v kg s 24. urami. N. pr. 70 kg težak človek bo imel osnovno presnovo 70 x 24, to je ca 1700 kalorij.

Človek pa ne miruje, ampak dela. Za zunanja dela rabi silo, ki jo črpa iz hrane. Vsako delo, ki ga človek opravlja, lahko izrazimo s toploto. Ti računi so zelo zamotani, vendar razpolagamo danes s tabelami, iz katerih je razvidno, koliko kalorij rabi človek v tem ali v onem poklicu. Pri pretežno sedečem poklicu rabi dnevno 2000-2400 kal.; pri lahkem telesnem delu (krojači, stavci itd.) 2600-2800 kal.; pri težkem telesnem delu (pleskarji, mizarji, kovinarji) 3400-3600 kal.; pri težkem delu (zidarji, poljski delavci, športniki) 4000-4500 kal.; pri najtežjem delu pa preko 5000 kalorij. Ker imajo ženske manjšo osnovno presnovo kot moški, rabijo tudi približno za 20 odst. manj hranil.

— — —

Kot že rečeno uporablja človeško telo beljakovine za gradnje. Za nadomeščanje porabljene sile pa rabi predvsem ogljikove hidrate in tolšče. Pri tem pa ogljikovi hidrati v hrani lahko nadomeščajo tolšče, in obratno tolšče ogljikove hidrate. Da si telo zagotovi pravilno oskrbo sile in da poraba sile ni vedno odvisna od prehrane, si telo ustvarja zaloge v obliki tolšč (tolščavost) in ogljikovih hidratov.

(Se nadaljuje)

Slavče

V Slavčah v zahodnih Brdih je dne 6. februarja 1951 umrl posestnik Ignac Sirk. Bil je znan po celih Brdih po svoji pridnosti in dobrosrčnosti, kakor tudi po svoji odločni narodni napredni zavesti. — Bog mu daj miren počitek v domači zemlji!

Revija „STVARNOST“

Vljudno prosimo vse tiste, katerim smo poslali revijo »Stvarnost« na ogled, naj nam čimprej javijo, če želijo postati naši naročniki in nam nakažejo naročnino po poštnem čekovnem računu št. 11-7223. Položnice se dobijo pri vsakem poštnem uradu.

V primeru, da ne želijo postati naročniki revije, prosimo, naj nam jo vrnejo.

Uprava revije.

Mizarsko podjetje
Milivoj Pertot
Barkovlje, ul. Bovedo 15 - tel. 39-08
izdeluje:
vsa stavbna dela - pohištva vseh vrst - tudi po načrtu - čolne

ZOBOZDRAVNIK
Dr. STANISLAV PAVLICA
sprejema od 9—12 in od 17—19
TRST, VIA COMMERCIALE 10-II., TEL. 25597

VSE NA OBROKE
Radio-aparate, harmonike, šivalne stroje proti plačilu
na račun **lir 1000.-** ostanek v mesečnih obrokih po **lir 2000.-**
Soudeležba na veliki loteriji RUGGERO
RUGGERO ROSSONI
Corso Garibaldi 8

Lovci, pozor!
KUNE BELICE - KUNE ZLATICE
za direkten eksport v Ameriko PLACA NAJBOLJŠE po dnevnih cenah
M. Fischer
TRST, VIA PIETA' 24
(Telefon 93,134)

Mizarji kmetovalci podjetniki!
Kole za trte, deske smreke, macesnove in trdih lesov, trame in parkete nudi najugodneje
TEL. 90441 **CALEA TRST** Viale Sonnino, 24

KROJAŠTVO
ZILIOTTO
NUDI NAJBOLJŠE VRSTE KRZNA PO NAJUGODNEJŠIH CENAH
OLAJŠAVE PRI PLAČILU!
Trst - ulica XXX Ottobre 11 - tel. 29-374